

Messadi per la radunanza communal Surses digls 24 da zarcladour 2024

Stimadas votantas e stimos votants

La suprastanza communal Az sottametta rapport e proposta pertutgont igls affars suandonts.

Tractanda 2

Rendachint 2023

Er chest onn sa preschainta igl chint annual 2023 fitg positiv. Uscheia è neidas fatgas sper las amortisaziuns ordinarias anc ulteriouras amortisaziuns da radond CHF 340'000.-. Ena part digl surple vign duvro - cun resalva dall'approvaziun antras la radunanza communal - scu gio igls onns passos, per ena prefinanziaziun da 2 miu. francs pertutgont igl project "construcziun nova dalla tgesa da scola primara" a Savognin. Las consequenzas dalla reducziun da taglia, tgi è neida decideida dalla radunanza communal digls 12 da december 2022, ò betg musso midadas essenzialas tar las antradas da taglia effectivas digl 2023. Chegl demossa tg'ins ò savia cumpensar la reducziun da taglia cun antradas supplementaras. Tar las taglias spezialas èn las antradas stadas cun CHF 1'134'916.- pi otas tgi igl onn precedent. Chegl è dad attribueir surtot alla taglia da schaschant, taglia sen igl gudogn antras la vendita da taragn e la taglia da midada da mang scu er sen las taglias sen la quota d'ierta e las taglias sen donaziuns.

Igl chint annual 2023 sera siva la cudischaziun dalla proposta numnada cun en surple d'antradas da CHF 2'838'881.-. En'influenza essenziala sen chel bung resultat on las antradas supplementaras numnadas soura or da taglias spezialas.

Igl cumegn ò fatg investiziuns nettas da total CHF 7'100'286.-. Tar ena somma d'autofinanziaziun da CHF 6'798'108.- magna chegl ad en deficit da finanziaziun da CHF 302'160.-. Chegl monta tgi las investiziuns nettas èn neidas finantzgeidas chest onn per gronda part or digl cash-flow gudagnea sez. Vurdond anavos èn pero siva dalla fusiun igl onn 2016, neidas finantzgeidas tot las investiziuns or digl cash-flow gudagnea sez.

La bilantscha sera da tottas dus varts cun CHF 95'975'211.-. Igl meds liquids on piglia tiers per CHF 2'035'174.- ed èn stos igls 31-12-2023 tar CHF 7'385'479.-. Las obligaziuns finanziaias a lunga vista on piglia tiers igl onn 2023 per CHF 422'000.- e preschaintan igls 31-12-2023 la somma da CHF 844'000.-.

Per incumbensa dalla cumischung da gestiun è igl noss chint annual nia examinò, gio scu igls onns avant, digl post da revisiun extern Curia AG a Coira ed è nia valeto scu an urden.

Detagls èn da vaseir ainten l'aggiunta agl messadi, tgi cuntigna ena varianta curta dalla bilantscha pigls 31-12-2023 scu er digl chint economic e digl chint d'investiziuns 2023, scu er ulteriouras infurmaziuns.

Igl chint annual 2023 detaglea cun aggiunta è da catter sen la nossa pagina d'internet.

Proposta dalla suprastanza communal:

Sa basond agl rapport digl post da revisiun extern propona la suprastanza e la cumischung da gestiun alla radunanza communal da

- metter CHF 2'000'000.- ainten la prefinanziaziun (capital agen) pigl project "construcziun nova dalla tgesa da scola primara" a Savognin; e da
- approvar igl chint annual 2023, tgi consista da bilantscha, chint economic, chint d'investiziuns, chint dalla circulaziun digls daners ed agiunta, e da discarger igls organs e collaboratours responsabels.

Tractanda 3

Rendachints davart igls projects d'investiziun terminos igl 2023: infurmaziun

---

La suprastanza communal rapporta davart igls projects d'investiziun tgi èn nias terminos igl onn da gestiun 2023.

a) Project d'investiziun «credit da planisaziun per la construcziun nova dalla tgesa da scola Grava a Savognin»

Per la planisaziun digl project da biagier anfignen tar la dumonda da biagier per la construcziun nova dalla tgesa da scola Grava a Savognin, on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 12-12-2022 en credit brut da CHF 1'160'000.- (incl. TPV). Las lavours da planisaziun èn neidas terminadas ad ouras e la dumonda da biagier è avantmang.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 1'152'090.-. Igl credit approvo è nia sotpasso per 0.7% u CHF 7'910.-.

b) Project d'investiziun «sanaziun veia da cumegn Veia Caross a Savognin»

Per la sanaziun dalla Veia Caross a Savognin on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 12-12-2022 en credit brut da CHF 800'000.- (incl. TPV). A caschung dalla sanaziun dalla veia èn neidas sanadas er las lengias d'ovra e la deflussiun vign manada da nov ainten en sistem da separaziun.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 782'767.- brut. Igl credit delibero è nia sotpasso per 2.1% u CHF 17'233.-. An tot ins ò retschet contribuziuns da CHF 34'113.-. Igls costs nets per las lavours da sanaziun montan a CHF 748'654.-.

c) Project d'investiziun «renovaziun Punt Mulegn a Parsonz»

Per la construcziun nova digl Punt Mulegn a Parsonz on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 7-12-2021 en credit brut da CHF 800'000.- (incl. TPV) ed alla radunanza communal digls 24-4-2023 en credit brut supplementar da CHF 560'000.- (incl. TPV). Digls costs totals da CHF 1'360'000.- (incl. TPV) on la confederaziun ed igl cantun mess an vista contribuziuns da CHF 893'500.-. Per igl cumegn da Surses restan costs nets da CHF 466'500.-.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 1'271'019.-. Igl credit brut delibero è nia sotpasso per 6.5% u CHF 88'981.-. An tot ins ò retschet da confederaziun e cantun contribuziuns da CHF 833'625.-. Igls costs nets per la construcziun nova digl Punt Mulegn montan a CHF 437'394.-.

d) Project d'investiziun «renovaziun centrala termoelectrica sen distanza dalla serenera a Cunter»

Per la renovaziun dalla centrala termoelectrica sen distanza ainten la serenera Cunter on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 27-3-2023 en credit brut da CHF 240'000.- (incl. TPV). Cun la renovaziun dalla centrala termoelectrica sen distanza è garantia en menaschi sieir ainten la serenera ed ultra da chegl ins so gudagner current e caleira persa per adiever.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 204'540.- brut. Igl credit delibero è nia sotpasso per 14.7% u CHF 35'460.-. An tot ins ò retschet contribuziuns da promoziun da CHF 37'677.-. Igls costs nets per la renovaziun dalla centrala termoelectrica sen distanza montan a CHF 166'864.-.

e) Project d'investiziun «compra hetta digl EWZ agl Pass digl Set»

Per la compra dalla hetta digl EWZ agl Pass digl Set on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 29-8-2022 en credit da CHF 250'000.-.

Igls costs da compra montan tenor chint final a CHF 250'000.- ed èn identics cun la deliberaziun digl credit.

f) Project d'investiziun «construcziun staziun da trafo TS1 e TS2 a Tinizong»

Per la construcziun dalla staziun da trafo TS1 e TS2 a Tinizong an connex cun la rezgia Resurses SA on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 29-8-2022 en credit brut da CHF 700'000.- (incl. TPV). Cun la construcziun dallas staziuns da trafo èn garanteidas las lengias da colliaziun basignevas.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 596'109.-. Igl credit delibero è nia sotpasso per 14.8% u CHF 103'891.-.

g) Project d'investiziun «construcziun nova local d'urdegns Lai Barnagn»

Per la construcziun nova digl local d'urdegns agl Lai Barnagn a Savognin on igls votants e las votantas delibero a caschung dalla radunanza communal digls 12-12-2022 en credit brut per las investiziuns da CHF 193'000.- (incl. TPV). Cunchegl tgi gl'è sa musso alla basa dallas offertas inoltradas tg'igl credit approvo vigna betg a tanscher, ò la suprastanza delibero posteriouramaintg en credit supplementar da CHF 77'000.-, sa basond sen las sias cumpetenzas finanzialas. Chegl cun la fegnameira da pudeir lascher exequeir las lavours d'impressari anc avant la staschung da stad.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 244'598.-. Igl credit cumplessiv delibero dalla radunanza communal e dalla suprastanza communal è nia sotpasso per 9.4% u CHF 25'402.-.

h) Project d'investiziun «sanaziun e transformaziun dall'anterioura tgesa da scola a Beiva an local da pumpiers e bietg polivalent»

Alla radunanza communal digls 07-02-2022 on igls votants e las votantas delibero en credit brut da CHF 1'400'000.- (incl. TPV) per la transformaziun dalla tgesa da scola anterioura a Beiva an en nov local da pumpiers ed ena sala polivalenta. Ultra dalla reconstrucziun digl local da pumpiers e dalla sala polivalenta, èn nias restauros igls indrezs tecnics aint igl antier bietg e las pareis ed igls meirs exteriors èn nias sanos tenor las preteisas energeticas actualas.

Igls costs totals montan tenor chint final a CHF 2'159'133.- brut. Igl credit delibero è nia surpasso per 54.2% u CHF 759'133.-. An tot ins ò retschet contribuziuns dalla Sieranza da bietgs digl Grischun ed otras contribuziuns da promoziun da CHF 350'630.-. Igls costs nets per la reconstrucziun montan uscheia a CHF 1'808'503.-.

Muteivs per igl surpassamaint da costs:

Ultra dalla carascheia declarada tenor index digl prietsch da biagier da CHF 68'688.- ins ò gia da far durant la fasa da construcziun diversas intervenziuns architectonicas imprevisiblas, tgi on caschuno costs supplementars an cumparaziun cugl preventiv. Pinavant ò la suprastanza decida posteriouramaintg d'exequer diversas lavours betg planisadas cun la fegnameira d'optimar igl project.

An chel connex vign menziuno, tg'igl cumegn survign digl UVIAS/ASTRA ena contribuziun agls costs da gestiun da CHF 120'000.- ad onn per l'incumbensa digl ageid stradal tg'igls pumpiers da Surses exequeschan.

Tractanda 4

Project d'investiziun «construcziun luvratori communal Surses»: approvaziun digl credit d'impegn da CHF 2'950'000.-

Situaziun da partenza

Avant la fusiun da cumegn igl 2016 possedevan igls ples cumegns da Surses en agen sarvetsch communal cun luvratoris communals pi pitschens u pi gronds. Igl parc da maschinas ed igl domber da luvrants communals eran pi bass avant la fusiun tgi oz. Siva dalla fusiun ò igl cumegn surpiglia da nov las lavours ed igl parc da maschinas dall'anterioura uniun da scopo turistic. Pinavant è nia vetiers igl implant turistic a La Nars.

Igl sarvetsch communal da Surses ò igl mument material e vehichels an 14 lis (excl. bietgs dalla deponia existenta a Davos Fallung), repartias ainten l'antiera val. Igl post principal sa catta a Savognin ainten las localitads digl edifezi polivalent Grava. Perveia dalla construcziun nova dalla tgesa da scola Grava stat chel post betg a disposiziun ple siva dalla stad 2025.

Preistorgia

Anfignen la fejn digl 2021 veva la suprastanza communal examino treis lis per la construcziun digl luvratori communal:

- A Cunter, Gravas, anteriour stand da sagettar per armas a caliber pitschen (parcella nr. 5339/5443)
- A Cunter, zona d'industria Gravas, anteriouras hallas da menaschi dalla firma "vonbüren restaurieren" (parcella nr. 5449/5450). Remartga: chel li stat betg ple a disposiziun.
- A Savognin, Davos Fallung, an vischinanza directa dalla deponia Davos Fallung (parcella nr. 3954)

A caschung dalla radunanza communal digls 7 da favrer 2022 ò la suprastanza communal preschento igl amprem project per igl luvratori communal Surses agl **li Savognin, Davos Fallung**, tgi è pero betg nia approvo. Igl è nia decida tg'igl nov luvratori duess neir biagia a Cunter sen igl areal dalla firma "vonbüren restaurieren".

La radunanza communal digls 29 d'avost 2022 ò refuso danovamaintg igl project digl luvratori communal Surses agl **li Cunter, areal dalla firma "vonbüren restaurieren"**. Cun 89 vouchs EA e 34 vouchs NA è nia decida da ranvier igl affar alla suprastanza communal, **cun l'incumbenza d'elaborar en project a Davos Fallung**.

Criteria da qualificaziun per la tscherna digl li:

Criteria	Explicaziuns
Potenzial per garanteir igl basigns / potenzial da sinergiea	Surfatscha gronda avonda cun potenzial d'extensiun ainten la vischinanza directa (tagl da parcella), potenzial da sinergiea digl menaschi
Cumpatibladad cun igl abitadi e cun utilisaziuns sensibilas	Conflicts cun utilisaziuns d'abitadi cunfinantas resp. vischinantas u oters adievers sensibilas
Impundamaint d'avertura	Bunga avertura per igl traffic (TIM traffic individual motoriso), pac impundamaint
Disponibladad digl taragn	Disponibladad tar igl cumegn, privat

Consequenza dalla tschernia digl li:

Integraziun ainten la cuntrada	Bunga integraziun u integraziun tgi disturba betg la cuntrada / igl maletg digl li
Protecziun dalla nateira, dalla cuntrada e dallas avas, gôt	Conflicts cun objects dalla protecziun dalla nateira / dalla cuntrada resp. dallas avas (ava sutterrana, spazi d'avas etc.), prieveles
Agricoltura	Conflicts cun la cultivaziun agricola (ev. surfatscha cun culturas alternontas)

Siva tgi la dumonda digl li è neida sclareida definitivamaintg a caschung dalla radunanza communal digls 29 d'avost 2022, ò la suprastanza communal incumbenzo la Architekturbüro JB Bauplanung GmbH, Jacqueline Bergamin, da Tumegn/Tamins, cun la projectaziun digl nov luvratori communal a Savognin, Davos Fallung.

Lis actuals e lour utilisaziun actuala / siva construcziun nova digl luvratori communal

nr.	li	edifezi	utilisaziun actuala	utilisaziun siva dalla construcziun nova
1	Beiva	municipio	luvratori, deponia e li da rimnada	ea
2	Marmorera	luvratori forestal	halla da parcar per vehichels / deposit da material	na
3	Rona	center da cursa lunga	halla da parcar per igl Pistenbully / deposit da material	ea
4	Savognin	rezgia viglia Savognin	luvratori per lavours an lenn / deposit da material digl ewz per igl mantignamaint an Surses	ea
5	Savognin	edifezi polivalent Grava	luvratori e garaschaziun da vehichels	na
6	Savognin	tgesa da scola viglia	biro direcziun sarvetschs tecnicos ed administraziun	na
7	Cunter	magasign vigl da pumpiers	halla da parcar per maschinas / deposit da material	ea, sen venavant
8	Salouf	luvratori forestal	halla da parcar per vehichels / deposit da material	na
9	Salouf	garascha edifezi polivalent	halla da deposit per urdegns pitschens / deposit da material	na
10	Riom	garascha edifezi polivalent	halla da parcar per macchina da lavar las veias sen tgar annex	na
11	Riom	bietg da scuder	deposit da material per gera / diversas materialias da biagier e maschinas	na
12	Riom	magasign da pumpiers vigl	deposit da material / diversas maschinas	na
13	Parsonz	garascha edifezi polivalent	deposit da material ⇒ <i>gio rumagea ed affitto</i>	na
14	Parsonz	talegna Talvangas	post da rimnada da rusment / deposit da material	ea

Descripziun digl project

A Savognin, Davos Fallung è planisada ena construcziun nova scu er en'annexa alla halla da dismessa existenta. Cun l'annexa alla halla da dismessa existenta vign stgaffeida ena sosta betg scaldada per 9 vehichels. Iglis bietgs existents a Davos Fallung vignan mantignias per la dismessa.

Igl bietg nov cun en plang sot, en plang-taragn ed en plang soura vign construa d'asperas. A vista masanga anfignen a vista lunga dattigl la pussebladad da planisar en'amplicaziun digl bietg alla vart agl ost. **Agl stadi actual è pero planisada nigra amplificaziun!**

Tar la construcziun da menaschis ègl da risguardar las pretensiuns davart la protecziun dalla sanadad e dalla siertad alla lavour. Las prescripziuns correspondentas dalla lescha da lavour surordinada vignan observadas.

Annexa alla halla da dismessa existenta

Tar l'annexa alla halla da dismessa existenta sa tractigl da hallas da parcar per vehichels. Alla halla existenta vign tatgea ena construcziun cun armadeira da travs an lenn cun ena simpla construcziun sen tetg.

Construcziun nova luvratori communal

Plang sot:

La pendenza per l'antrada e sorteida digl plang sot monta an media a ca. 5%. L'otezza digl local è 3.05 m. Ainten la part davos digl plang sot è igl salv dalla tecnica cun en scoldamaint cumbino da fessels/pellets. Igl plang sot è betg scaldo e vign isolo agl plafung.

Plang-taragn:

Dalla vart digl sid sa cattan treis grondas portas d'en'otezza da ca. 4.00m. L'otezza digl salv è 4.60 m. La gronda halla da parcar è scaldada. La surfatscha spaziosa dallas hallas da parcar pussibilitescha d'èir aint ed or cun vehichels sainza problem e porscha la pussebladad d'andrizzar diversas parts digl local cun carungas u stgaffas, per magasinar materialias pitschnas. La lavandereia d'autos è scaldada e serva er scu halla da parcar.

Plang soura:

Ena stgela da metal agl exterior magna se aint igl plang soura. Chegl ò igl vantatg tgi dovra agl intern digl bietg nign plaz per ena stgela. Ena gronda pensa sur la stgela schurmegia dallas influezas dall'ora. Aint igl plang soura sa catta en deposit betg scaldo. Visavi dattigl en access direct agl salv da siantar igls calzers e la vistgadeira. Las gardarobas e las tualettas/duschas èn concipeidas per maximal 20 collaboratours e 2 collaboratouras. Ultra dalla stanza da dimora per 20 persungas dattigl dus gronds biros, ena stanza da sanidad ed en archiv.

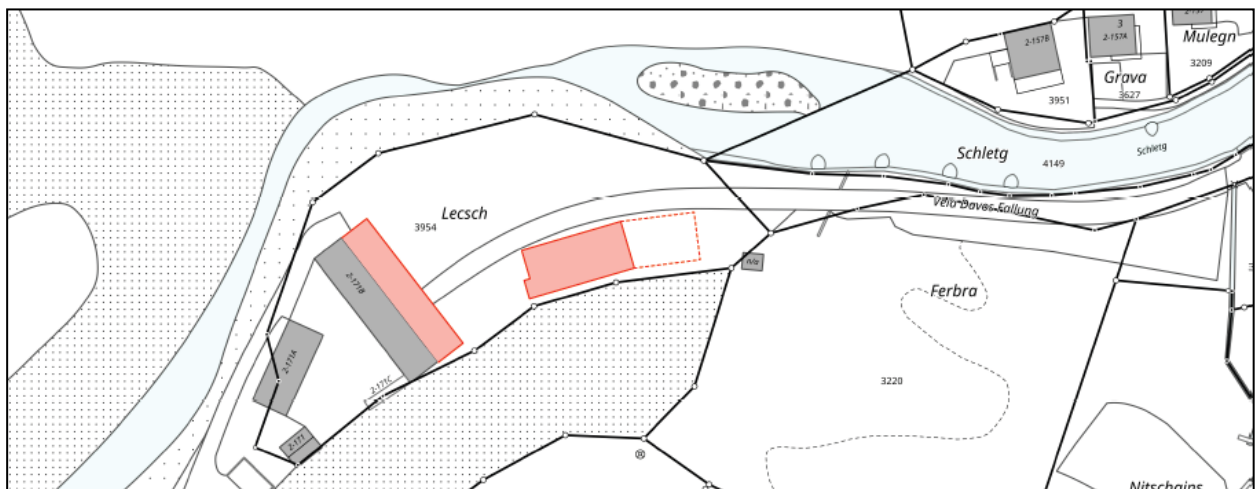
Vista luvratori nov /
Ansicht Neubau

Vista luvratori nov cun plang sot /
Ansicht Neubau mit UG

Vista luvratori nov cun annexa a halla existenta /
Ansicht Neubau mit Anbau an bestehende Halle

Surfatscha cotschna: construcziuns novas / lengia interrotta: opziun d'amplificaziun a vista masanga anfignen lunga, agl stadi actual è planiso pero nigina amplificaziun!

Rote Fläche: Neubauten / Rot gestrichelt: mittel- bis langfristige Erweiterungsoption, Stand heute ist jedoch keine Erweiterung geplant!

Per la construcziun nova ègl absolutamaintg necessari d'observar ena distanza minimala agl our digl gôt dalla vart cunter sid (cunfinaziun digl gôt tenor dretg forestal). Pinavant dovrigl ena runcada minimala digl gôt aint igl sectour davos tar igls edifezis existents cun igl intent d'observar las regulaziuns da distanza digl gôt. Per construeir igl luvratori nov ò igl cumegn survagnia, siva da diversas sedutas e vistas ocularas, la lubientscha per ena distanza da 2,5 meters an pe dalla distanza minimala da 10 meters digl gôt, prescretga dalla lescha.

Costs

- Investiziun tenor calculaziun digls costs (+/-20%): CHF 2'950'000.-
- Amortisaziuns annualas, arrundo (33 onns): CHF 90'000.-
- Antradas annualas dallas localitads tgi vignan libras, stema approx.: CHF 50'000.-

Igls costs supplementars nets digl nov luvratori communal importan damai ca. CHF 40'000.- ad onn. Betg cumpiglias èn igls effects da sinergeia an cumparaziun cun la situaziun actuala cun igls 14 lis, per exaimpel cun carar pi pacs kilometers u cun process da labour pi curts graztga agls magasigns ed agls edifezis da menaschi centralisos.

Termins

- decisiun radunanza communal 24 da zarcladour 2024
- dumonda da biagier / exposiziun da project publica avost 2024
- scumanzamaint dallas lavours da construcziun *) aton 2024
- midada scola Grava stad 2025
- avertura luvratori communal nov december 2025
- rumageda lis uriunds digl sarvetsch communal premaveira 2026
- publicaziun vendita/locaziun bietgs communals uriunds stad 2026

*) *sot resalva tgi la regenza approvescha la revisiun parziala dalla planisaziun locala "luvratori communal Lecsch" (vurdar tractanda 5)*

Recumandaziun dalla suprastanza communal

La suprastanza communal ò integro schi bagn scu pussebel las cundiziuns da basa ed igls basigns aint igl project digl luvratori communal Surses a Savognin, Davos Fallung. Igl èn nias risguardos igls aspects suandonts:

- tscherna digl li
tenor la decisiun dalla radunanza communal digls 29 d'avost 2022 a Savognin, Davos Fallung
- costs
investiziuns ed expensas/antradas annualas
- sinergeias, process da labour ed aspects d'economia da menaschi
las localitads dalla partiziun digls sarvetschs tecnicos sa cattan l'egn dasper l'oter sen l'axa Savognin, Davos Fallung - Rezia viglia Savognin - luvratori forestal Tinizong
- immissiuns da traffic / surple da traffic / parcadi
*las ulteriouras immissiuns da traffic èn da vaseir an connex cun igl traffic gio existent dallas pendicularas, digls abitants da Sur Tock ed igl status quo a Davos Fallung.
Pinavant elaborescha igl cumegn en concept da traffic per igl territori Stradung - Grava, scu incumbensa tenor igl messadi pertutgont la tgesa da scola Grava*
- grondezza dalla gruppa communal / pensums dalla gruppa communal
surdar lavours alla mastranza locala u exequeir ellas an atgna reschia dalla gruppa communal
- urari / pressiu da taimp
igl luvratori communal e la garascha aint igl edifezi polivalent a Grava stattan betg a disposiziun ple siva dalla stad 2025
- planisaziun digl territori
igl cumegn ò survagnia sulettamaintg per chella construcziun ena distanza digl gôt da 2,5 meters e la suprastanza communal è intenziunada d'economisar las pacas reservas da taragn da surfatschas industrialas

- attractivitat scu patrung
saveir porscher agl sarvetsch communal localitads e process da lavour conforms agl taimp
- prescripziuns legalas
siertad da lavour, higiena da lavour euv.

Tar las incumbensas principalas d'en cumegn totga da garanteir en'infrastructura conforma agl taimp. Nous biagiagn igl luvratori betg angal per igls collaboratours, mabagn per nous tots - agl senn digl maletg directiv Surses 2030: **nous tots ansemen!** E nous biagiagn nigina soluziun da luxus. Igl costs da 3 miu. francs ans paran raschunevels per chel scopo. Cun en EA agl luvratori communal savainsa mantigneir an futur an moda optimala l'infrastructura communal e turistica.

Cefras e fatgs

Surses è cun sia surfatscha da 323.77 km² igl cumegn igl quart grond dalla Svizra puncto surfatscha e pi grond tgi varsaquants cantuns (cumparaziun: Schaffusa 298.4 km², Genevra 282.3 km²; Sutsilvania 275.9 km²; Appenzell Dafora 242.9 km²; Zug 238.7 km²; Appenzell Davains 172.4 km²; Basilea-Martgea 37 km²).

La populaziun permanente da Surses importa «angal» 2'400 abitantas ed abitants, nous ischan pero ena destinaziun turistica. Durant la staschung ota crescha Surses d'ena vischnanca patgifica ad en martgea pitschen.

Unitads d'abitar Surses: 4'741 (Bivio 426; Cunter 551; Marmorera 48; Mulegns 58; Parsonz 307; Riom 150; Rona 118; Salouf 348; Savognin 2131; Sur 181; Tinizong 423)

Infrastructura tgi vign mantigneida digl sarvetsch communal

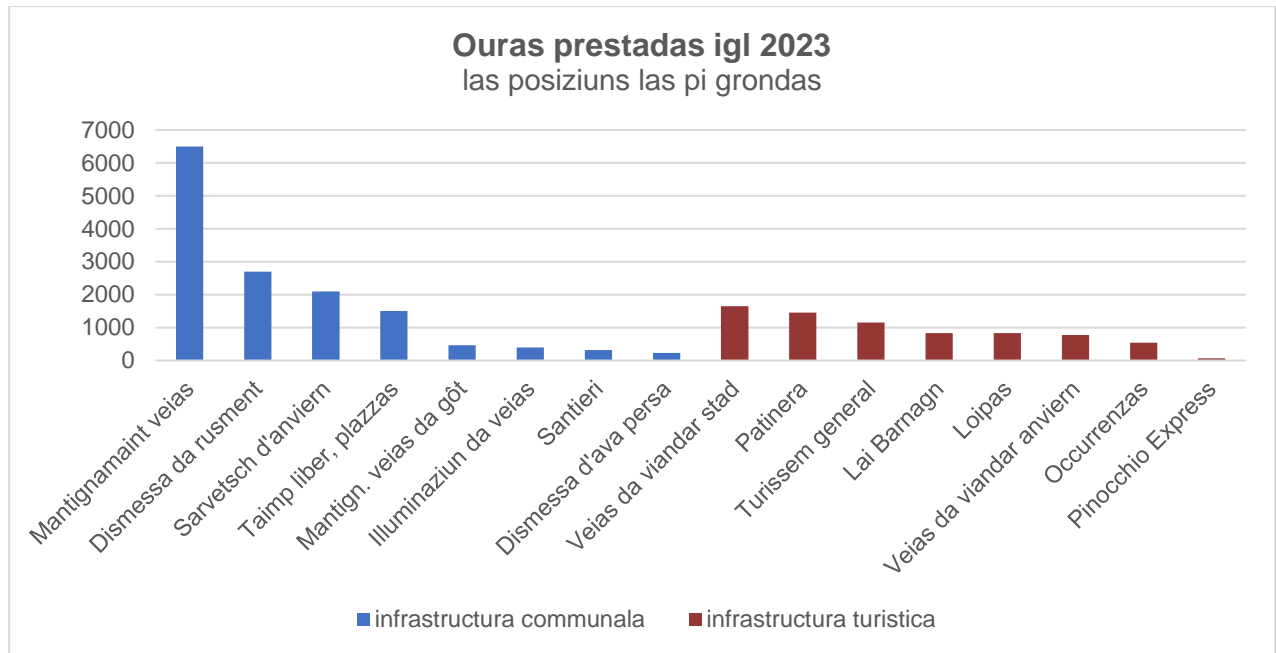
- 321 bancs
- 22 posts da grillar
  - Lai Lung contanschibel angal cun transporter
  - posts da grillar Planient, Trotg da Nalac e Lueras contanschibels angal cun caretta a tschinta
- 163 sters lenna dad arder ad onn (razgea sen 28 cm)
- 118 sadelas da rusment «Robidogs»
  - 10 tocs a Salouf
  - 16 tocs a Riom, Parsonz, Radons
  - 12 tocs a Cunter
  - 28 tocs a Savognin
  - 12 tocs a Tinizong
  - 8 tocs a Rona
  - 7 tocs a Sur, Mulegns, Val Faller
  - 8 tocs all'Alp Flex
  - 4 tocs a Marmorera
  - 13 tocs a Beiva
- 31 posts da rimnada da rusment
- 37 containers da rusment
- 21 containers da vèder
- 26 molocs da rusment
- 22 molocs da vèder
- 29 collectours da PET
- 8 toitoi
- 142 km veias forestalas
- 156 km veias da fons e d'alp
- 4352 traversogns
- 331 hidrants
- 66 truaschs da vischnanca
  - 3 tocs a Beiva
  - 1 toc a Marmorera

- 4 tocs all'Alp Flex
- 10 tocs a Sur
- 2 tocs a Mulegns
- 8 tocs a Rona
- 5 tocs a Tinizong
- 10 tocs a Savognin
- 5 tocs a Cunter
- 6 tocs a Riom
- 3 tocs a Parsonz
- 9 tocs a Salouf
- 21 reservuars
- 46 reservuars-tschaffada dalla funtanga
- 30 reservuars collectivs
- 14 tumbigns per redutgier la pressiu
- 1760 pals da marcar la loipa, sendas da viandar d'anviern, sendas da gianellas
- 30 km loipa Savognin-Mulegns / 12 km loipa Beiva (la gruppa communal prepara la loipa da Tinizong a Rona, la preparaziun dalla loipa Savognin-La Nars è surdada alla scola da skis Savognin; la preparaziun dalla loipa Beiva è surdada a Runals Beiva SA)
- 66 km sendas da viandar d'anviern Savognin e conturn / 27 km sendas da viandar d'anviern Beiva (la preparaziun dallas sendas da viandar d'anviern Beiva è surdada a Runals Beiva SA)
- 36 km sendas da gianellas Savognin e conturn / 27 km sendas da gianellas Beiva (la preparaziun dallas sendas da gianellas a Beiva è surdada a Runals Beiva SA)
- 3069 pals da neiv per rumager la neiv ainten las vischnancas, magasinaziun
- 1180 pals da fier per pals da neiv, magasinaziun
- 149 deposits da neiv da rumager da premaveira
  - 13 a Beiva
  - 4 a Marmorera
  - 0 a Sur
  - 6 a Mulegns
  - 7 a Rona
  - 11 a Tinizong
  - 39 a Savognin
  - 16 a Cunter
  - 15 a Salouf
  - 13 a Riom
  - 25 a Parsonz (incl. Talvangas)
- Diversas occurrenzas (collaboraziun, distribuziun e restituziun da material etc.)
  - festa 1. d'avost
  - festa d'unfants stad/anviern
  - circus d'unfants premaveira /aton
  - cursa da FIS
  - «Oktoberfest»
  - tundeida
  - scuntrada
  - festa dalla crappa
  - «Nationales Alp Guggenmusik Treffen NAGT»
  - nadal aint igl gôt
  - Iron Trail
  - Proffix
  - festa digl lai
  - fiera da Nadal
  - descensiun cun tizungs

- Mantignamaint e lavours da conturn digls implants turistics Lai Barnagn e La Nars

Domber collaboratours/as sarvetsch communal Surses / ouras da lavour prestadas

19 collaboratours (da chegl 2 staschuniers) incl. manader da partiziuns e referendaria admin.

Taimps intensivs da lavour dalla grupp communala èn la midada digl menaschi d'anviern agl menaschi da stad e viceversa. Cò ègl da menziunar tg'igl taimp da midada d'ena staschung all'otra vign adegna pi curta, per exaimpel la midada a La Nars u agl Lai Barnagn u la reconstrucziun da veias da viandar d'anviern a veias da viandar da stad.

Ulteriors taimps betg registros an detagl resultan da lavours da mantignamaint pi pitschnas ve d'immobiglias communalas scu er ve d'alps e veias d'alp, agricultura (contracts da fit, incumbenso per las surfatschas) u truaschs publicas.

Las ouras supplementaras vignan cumpensadas durant igls meis d'anviern.

Conclusiuns e consequenzas an cass d'en NA alla fatschenta

Igl cumegn da Surses stò biagier stringentamaintg en nov luvratori communal, causa tgi las localitads existentas, reparteidas sen divers lis, na correspondan betg ple agls basigns ed allas prescripziuns legalas e percheigl tgi l'organisaziun digl sarvetsch communal è cumplitgeida ed ineffizianta. Dall'otra vart stattan igls locals digl sarvetsch communal aint igl edifezi polivalent Grava betg ple a disposiziun a parteir dalla stad 2025, percheigl tgi chel vign sano ed igls locals vignan duvros an futur dalla scola.

Igl urari per la realisaziun digl nov luvratori communal è calculo gio ossa da maniera fitg strètg. Sch'igl project proponia so betg neir realiso, stò la suprastanza communal antschever da capo cun la planisaziun. Chegl caschuness en retardamaint da ples onns cun costs da planisaziun supplementars. Igl sarvetsch communal sa cattess facticamaintg sen veia e l'execuziun dalla lavour fiss restranscheida, cun consequenzas negativas per l'antiera populaziun e per igl turissem. Gl'è er da render attent tgi actualmointg stattan betg a disposiziun lis alternativs. Scu chegl tgi vign menziuno ainten la proxima tractanda davart la revisiun parziala dalla planisaziun locala «luvratori communal Lecsch» ò Davos Fallung reuschia igl migler tar la valetaziun digls lis. Ultra da chegl ò la radunanza communal digls 29 d'avost 2022 incumbenso la suprastanza da planisar igl luvratori communal a Davos Fallung, an vischinanza directa dalla deponia.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza propona alla radunanza communal d'approvar igl credit d'impegn da CHF 2'950'000.- per la construcziun digl luvratori communal a Davos Fallung. La suprastanza communal vign incumbensada a madem taimp cun la realisaziun.

Tractanda 5

Revisiun parziala dalla planisaziun locala «Regiun alluvieida (Aue) Curtegn»; «Zona d'industreia Gneida»; «Mobilchaletpark Rona»; «Luvratori communal Lecsch»

La planisaziun locala legala digl cumegn da Surses sa cumpona digls instrumaints da planisaziun digls cumegnans anteriours da Beiva, Cunter, Marmorera, Mulegns, Riom-Parsonz, Salouf, Savognin, Sur e Tinizong-Rona. Per part èn igls instrumaints legals antiquos (1976, Mulegns), per part cun datas pi giovnas (2017, Beiva e Sur).

Planisaziuns d'utilisaziun on da neir controlladas per regla mintga 10-15 onns ed on da neir adattadas cuntinuadamaintg allas relaziuns tgi sa meidan. Cun la revisiun parziala dalla lescha federala dalla planisaziun locala (RPG) tgi è eida an vigour igl 1. da matg 2014, èn las cundiziuns da basa sa midadas decisivamaintg segl scalem dalla planisaziun d'utilisaziun (curt:RPG1). RPG1 peglia an meira, da metter fragn alla expansiun dallas zonas da biagier aint igl funsal e da manar igl svilup digls abitadis vers anaint. I vala primarmaintg da drizzar la grondezza dallas zonas da biagier aint igl antier cumegn da Surses tenor igl basigns da 15 onns e da mobilisar las reservas basignevas. Igl intent da RPG1 è da stgaffair abitadis cun ena spessadad ed equipaziun da biagier optimala, chegl cun mantigneir u stgaffair qualitats spazialas. Ainten chegl croda er da harmonisar las leschas da biagier digls nov cumegnans anteriours alla lescha da biagier digl cumegn da Surses.

Per la realisaziun dalla procedura basignevla dalla planisaziun d'utilisaziun (revisiun totala dalla planisaziun locala) è nia fixo igl termin, tenor igl plan directiv cantunal digl abitadi (KRIP-S), segl onn 2023. Process e metodos per la planisaziun d'utilisaziun èn nias piglias se igl 2023 e pon neir saros giu previsiblaintg durant igl onn 2025.

En sboz dalla proposta dalla revisiun totala digl cumegn da Surses exista siva dalla stad 2023 sen basa digl model directiv digl territori communal (MDTC/KRL).

Maseiras da planisaziun urgentas - revisiun parziala anticipada

Part integrala dalla revisiun totala furma tranter oter la planisaziun digl nov luvratori communal agl li da Lecsch, Savognin. Planisada è aint igl sectour dallas parcellas nr. 3954 e 4205 la eliminaziun d'ena zona per edifezis e stabilimaints publics (midada da zona dalla zona d'industreia incl. pitschna anzonaziun). Basa dalla planisaziun furma la construcziun nova digl luvratori communal per igls sarvetschs technics digl cumegn da Surses, tgi vign duvro urgentamaintg. Pinavant è necessaria en'amplificaziun digl bietg digl post da dismessa scu er la construcziun d'en silo da sal.

Igl li da Lecsch (Davos Fallung) è sa musso arisguard igls basigns da spazi numnos per la realisaziun digl luvratori communal scu li igl pi adatto per igls sarvetschs technics digl cumegn da Surses. Oters lis d'implants èn gio nizigias ulteriormaintg u vignan reutilisos u schliias a curta anfignen media vista (per ex. tigl bietg polivalent Grava). Chels fatgs pretendan, tgi igl nov li digl luvratori communal ò da neir piglia an funcziun gio aint igl decurs digl onn 2025, chegl tgi pretenda, tgi la planisaziun e la construcziun digls implants possan neir realisadas bagnspert. Correspondentamaintg stò neir antschet immediatamaintg cun las lavours dalla planisaziun locala e cun la procedura dalla planisaziun d'utilisaziun.

Pinavant furma er l'amplificaziun dalla zona d'industreia Gneida Salouf ena part dalla planisaziun locala. Aint igl sectour dalla parcella nr. 8512 duess la zona d'industreia, tgi è oz surbiageida e nizigeida digl tottafatg, neir amplifitgeida. Planiso è, analog allas surfatschas existentas da zonas d'industreia, tgi igl cumegn compra igl taragn ed igl metta a disposiziun alloura an dretg da

biagier a persungas tgi on l'intenziun da biagier. A basa da dumondas potenzialas e surfatscha tgi mantga ègl urgent dad antschever schi spert scu pussebel cun las lavours dalla planisaziun locala, per cuntinuar e terminar las tractativas sen chel fundamaint.

Alla fegn finala èn ulteriours singuls giaveischs da planisaziun da muntada per igl cumeegn. D'ena vart exista igl basigns da revisiun urgent an connex cugl project da biagier gio lantschea dalla revitalisaziun dalla regiun alluvieida Alp Curtegn (Radons). Dall'otra vart è ena revisiun er urgenta ed opportuna an vista ad en svilup svelt dalla purscheida turistica. Lotiers duess igl Mobilchaletpark Rona, tgi è gio pi dei an planisaziun, neir fixo definitivamaintg antras ena midada dalla zona d'industreia an ena zona d'alloschamaint. Chegl succeda tot a basa d'en project d'amplificaziun (project directiv Mobilchaletpark Rona). La concepziun da detagls vign defineida antras ena planisaziun da furmaziun.

Igl cumeegn prevei percheigl a basa dalla urgenza, da manar tras la planisaziun d'utilisaziun agls quatter lis numnos antras ena revisiun parziala anticipada.

A. Revitalisaziun dalla regiun alluvieida Alp Curtegn

Situaziun da partenza, project, muteiv per la planisaziun

Sen la planeira ota a Radons sa catta la regiun alluvieida inventarisada a nivel naziunal «Alp Curtegn» (biotop da zonas umidas A-1346 da muntada naziunala). Per tgi igls process naturals digl anterramaint e dall'erosiun dalla regiun alluvieida saptgan neir realisos per la gronda part sainza intervenziun, duess la grondezza uriunda dalla regiun alluvieida neir messa a disposiziun puspe alla Ava da Nandro. Igl project da revitalisaziun planiso inclus adattaziuns a diversas affluenzas ed all'infrastructura (p.ex. igl punt sur igl ual Ava da Nandro vign ramplazzo antras en piogn da pedunzs) duess neir inoltro e lubia antras ena dumonda BAB igl onn 2024. La realisaziun è terminada segl onn 2026.

I sa tracta d'en grond project da revaletaziun conform all'ordinaziun federala dallas zonas alluvieidas e digl plan directiv cantunal, tgi pretendan maseiras intenziunadas da revitalisaziuns da spazis da veiver naturals custevels tgi èn pigl mument sminuias. La surfatscha cultivabla digl taragn u dall'alp è pertutgeida pigl ple aint igl sectour digls mantungs digl rampar (Ual da Curtegn) ed aint igl sectour digl nov plaz da carger (Plaz Fuschignas). Cugl project vignan er gist sanadas las veias.

Maseiras da planisaziun - plans

Per realisar la revitalisaziun dalla regiun alluvieida e stgaffeir cundiziuns planisatoricas per igl sies mantignamaint a lunga vista, èn da decretar determinaziuns da plans tgi èn adattadas agl project da revitalisaziun.

La regiun alluvieida «Alp Curtegn», tgi è inventarisada a nivel naziunal, vign assigneida da nov cun la sia antiera dimensiun alla zona da schurmetg dalla nateira tenor art. 33 LPTGR/KRG. An chel connex succeda aint igl sectour dalla regiun alluvieida la determinaziun dalla zona da territori d'avas tenor art. 37a LPTGR/KRG scu er l'adattaziun e cumplettaziun punctuala dalla zona da sport d'anviern tenor art. 41 dalla lescha da biagier Riom-Parsonz.

Igl plaz actual da deposit e carger da vart sanestra dall'Ava da Nandro vign schliia. Aint igl sectour Plaz Fuschignas tigl access a Radons vign fixo aint igl plan general d'allontanamaint d'ava PGAA/GEP en nov li adatto. Ultra da chegl vignan surpigliidas aint igl PGAA/GEP midadas supplementaras da veias existentas e direcziuns da veias economicas scu er da pedunzs e da viandar tgi stattan an connex cun igl project.

B. Amplificaziun zona d'industreia Gneida

Situaziun da partenza, muteiv per la planisaziun

Igl è en grond giaveisch digl cumeegn, da metter a disposiziun ad interpresas industrialas surfatschas adattadas, las qualas èn gio equipadas cumplettamaintg per igl traffic scu er per igl provedimaint e la dismessa. Igl li d'industreia Gneida, tgi è nia amplifitgia la davos'eda igl 2015 e surbiagia digl tottافاتg, è, perveia dalla sia posiziun (ordvart igls abitadis) e las premissas

d'equipaziun (colliaziun cun la veia cantunala, farmada dalla posta segl manevol), da prancepi adatto fitg bagn per en svilup industrial successiv ed intenziuno. Igl territori Gneida vign nizigia supplementarmaintg digl menaschi digl tgav da gera tgi exista gio siva digls onns 70 (aint igl nord, levamaintg sot la zona d'industreia). La finiziun e la revitalisaziun anavos an cuntrada per l'agricultura è previsibla a media vista. Igl li industrial Gneida mossa ord chel muteiv da prancepi en potenzial visibel e da lunga vista per s'extender e sa sviluppar anavant an direcziun nord.

Igls davos radond 15 onns è sa furmo an Surses ena pitschna rimnada spezialisada da menaschis aint igl sectour digl forestaesser, dalla construcziun an lenn e dall'elaboraziun da lenn. Chel ò mano ad ena dinamica economica positiva. Igls territoris industrials impurtants da Surses èn nias surbiagias aint igl frataimp (territori Gravas a Cunter: anc ena piazza da biagier; territori Bursa a Savognin: anc ena piazza da biagier; territori Gneida a Salouf: surbiagia cumplettamaintg).

Ulteriouras surfatschas fixadas cun vigour legala per l'industreia sa cattan ord vista dad oz ainten lis betg adattos (Sot Barcung Riom) u èn occupos cun oters adievers (luvratori communal Leusch e Mobilchaletpark Rona).

Aint igl cumegn da Surses exista uscheia actualmaintg ena mancanza da surfatschas d'industreia attractivas. Per igl mantignamaint ed igl svilup dalla mastranza da Surses ègl basignevel da stgaffeir ena surfatscha ulterioura. Igl exista percheigl cumprovadamaintg en nov basigns da surfatschas d'amplificaziun.

A basa da chels fatgs ò igl cumegn da Surses fatg tractativas cugls possessours privats dallas surfatschas d'amplificaziun pusseblas sen la parcella 8512, per – analog agl proceder anteriour aint igl territori surbiagia – cumprar las surfatschas e far anavant cun l'amplificaziun da zonas d'industreia. Igl è planiso da metter a disposiziun chellas surfatschas, siva l'anzonaziun e compra, an dretg da biagier a persungas tgi on l'intenziun da biagier. Sen chella basa è nia elaboro en concept da surbiageida ed er igl project da planisaziun preschaint.

Maseiras da planisaziun - meds da planisaziun e lescha da biagier

Per saveir sierar planisatoricamaintg igls basigns dallas surfatschas utilizadas, ègl da decretar fixaziuns da plans scu er determinaziuns da construziun adequatas.

Per muteivs dalla realisaziun digls bietgs industrials vign la zona agricola valevla sen la parcella 8512 cun ena surfatscha da radond 5'806 m2 anzonada ainten la zona d'industreia tenor art. 20 dalla lescha da biagier da Salouf. La anzonaziun è sottomessa agl obligatori dalla taxa da plevalour tenor art. 19i ff LPTGR/KRG. La surfatscha dalla zona anzonada è ultra da chegl fixada cun ena obligaziun da biagier legala cun termin dallas lavours da construcziun dad otg onns tenor art. 19c LPTGR/KRG. Per pussibilitar en'equipaziun arealinterna d'ena sagonda etappa da biagier futura, vign fixo aint igl PGAA/GEP en corridor da tigneir liber. Ainten chel sectour ègl scumando da construeir construcziuns otas, la surbiagibladad dalla zona d'industreia resta garanteida cotras. Las fixaziuns ulteriouras pertotgan inscripziuns da plans gio oz legals, chellas vignan surpigeidas.

C. Mobilchaletpark Rona

Situaziun da partenza, muteiv per la planisaziun

A Rona, alla riva aint igl vest dalla Gelgia, sa catta igl «Mobilchaletpark» Rona. El è igl sulet implant pi grond da chella sort da pussebladads da pernottar an Surses. Arisguard las sias pussebladads dadas è igl parc nizigia per gronda part cumplettamaintg. Per igl mantignamaint dalla purscheida fitg dumandada e carschainta da pernottar an chella furma, è en svilup a curta vista d'impurtanza pigl cumegn da Surses.

Igl li digl «Mobilchaletpark» (parcellas nr. 2138, 2139, 2140 e 2171, anfignen ossa zona d'industreia) dispona d'ena colliaziun directa alla veia cantunala. Igl «Mobilchaletpark» è siva da ca. 10 onns an funcziun ainten la furma dad oz, siva da pacs onns è igl parc, tenor lubientscha

digl december 2012, surbiagia e nizigia da 10 chalets d'abitar fixos fix segl taratsch, cun ena piazza per campers ed en bietsg d'infrastructura cun ustareia. Igl menaschi mano cun success scu er las premissas digl li (zona da biagier, bunga equipaziun) sa mossan uscheia scu optimalis per ena amplificaziun digl «Mobilchaletpark».

Project directiv e concept Mobilchaletpark Rona

Per igl svilup ulteriour e l'amplificaziun digl areal sen las parcelas nr. 2136-2139 (an possess digl manader digl parc) e las parcelas nr. 2140 e 2171 (an possess digl cumegn) è avantmang da vart digl possessour en project directiv digl 2016 (project directiv plan «LLZ Rona» 1:500 digls 22 d'avost 2016).

A favour d'en svilup dumando duess igl parc da chalets neir amplifitgia agl pe dalla sponda agl nord sen las parcelas nr. 2136, 2137 e 2138 tenor basigns (pero angal minimal) cun quatter abitadis/plazs da chalet, chegl tgi pretenda ena anzonaziun. Cun l'amplificaziun digl parc, inclus las surfatschas da reserva aint igl vest tgi èn betg anc surbiageidas, savessan neir realisadas ainten ena sagonda etappada 10-12 unitads d'abitar ulteriouras. An consequenza dalla proxima etappa vignan manadas an tot 22 unitads d'abitar aint igl parc. Ainten ena terza etappa dattigl plaz en po pi gliunsch agl vest per ulteriours seis chalets d'abitar, tgi pon neir realisos igl pi bod sch'igl conduct d'ota tensiun (lengia da transmissiun dalla Swissgrid) aint igl vest vign mess sot tera u spusto. Chegl è preveia anfignen ca. igl 2031. Igl plazs per igls campers e vehichels sumigliants restan all'antrada digl parc, aint igl sid sur veia stat er a disposiziun ena zona verda per campar cun la tenda (parcella nr. 2171).

Igl concept prevei l'equipaziun e preparaziun digls singuls plazs digls chalets d'abitar antras igl possessour e manader digl parc. Las parcelas nr. 2140 e 2171 an possess digl cumegn vignan dadas giu agl possessour digl parc an dretg da biagier. Igl chalets fixos fix aint igl taragn duessan neir erigias per gronda part antras terzs possessours (an dretg da substructura). Igl chalets vignan administros turisticamaintg sur igl parc an senn d'en menaschi d'alloschamaint structuro tenor art. 4 dalla ordinaziun federala dallas abitaziuns secundaras, e purschias a giasts per cundiziuns da fiera ed usitadas agl li.

Maseiras da planisaziun - plans, lescha da biagier, prescripziuns spezialas

Per saveir sierar planisatoricamaintg igls basigns dallas surfatschas utilizadas, ègl da decretar fixaziuns da plans, determinaziuns da construcziun scu er prescripziuns supplementaras an connex cun la furmaziun da detagl (prescripziuns spezialas).

Per realisar e manar igl «Mobilchaletpark» cun siertad digl dretg e conform alla zona, vign la zona d'industria legala zonada anturn an ena zona turistica per menaschis d'alloschamaint (art. 43a lescha da biagier Tinizong Rona) conforma agl parc da chalets. A basa dall'obligaziun per la mobilisaziun digl taragn da biagier tenor art. 15a dalla lescha davart la planisaziun digl territori (RPG) e KRIP-S vignan las surfatschas betg anc surbiageidas e betg duvradas imponeidas ultra da chegl cun en'obligaziun da biagier tenor art. 19g LPTGR/KRG. Igl termin da lavours da construcziun cozza maximal otg onns.

Las determinaziuns cumpeglian er las anzonaziuns basignevlas per l'amplificaziun digl parc da vart digl nord sen las parcelas nr. 2136, 2137 e 2138 cun ena surfatscha da radond 1'371 m², per las qualas i vala en'obligaziun da biagier legala cun termin da construcziun da mademamaintg otg onns tenor art. 19c LPTGR/KRG. Las anzonaziuns èn sottamessas ultra da chegl agl obligatori dalla taxa da plevaour tenor art. 19i ff LPTGR/KRG. Las surfatschas dalla veia vignan attribueidas tenor practica alla zona digl ulteriour territori communal. Dalla vart digl ost digl areal, per lung dalla Gelgia e tar l'affluenza vign fixada, tenor legislaziun federala digl schurmetg dallas avas, la zona da territori d'avas basignevla tenor art. 37a LPTGR/KRG.

Igl plan general da furmaziun cumpeglia la determinaziun digl perimeter per igl plan da furmaziun concret per igl adiever digl areal «Mobilchaletpark Rona».

D. Luvratori communal Lecsch (Davos Fallung)

Situaziun da partenza, muteiv per la planisaziun

Igl sarvetsch communal da Surses administrescha pigl mument material e vehichels ainten 14 lis (excl. bietgs existents deponia Davos Fallung). Igl li principal sa catta a Savognin ainten las localitads digl bietg polivalent Grava. Ainten chel li èn pero betg avantmang avonda biros, garaschas, gardarobas etc. per tot igls 19 ampluias/amplueidas. Per tal muteiv è igl biro digl manader da partiziun digls sarvetschs tecnics nia andrizzo ainten l'anterioura tgesa communal da Savognin.

A basa digls lis derasos e per part er digls provisoris pigl sarvetsch communal è la labour digl menaschi cumplitgeida e betg effizianta. La sanaziun digl bietg polivalent e la construcziun nova dalla tgesa da scola Grava, tgi è preveida segl onn 2025, magna ultra da chegl alla situaziun, tgi igls salvs tgi èn nias duvros anfignen ossa digl sarvetsch communal aint igl bietg polivalent, vignan duvros an futur dalla scola.

An collaboraziun cugl biro da planisaziun Stauffer & Studach èn nias eruias ed examinos igls lis publics (surfatschas aint igl sectour da zonas per edifezis e stabilimaints publics, lis an possess digl cumegn) e lur qualificaziun (accessibilitad, effect segl conturn, sinergeias arisguard igl andamaint digl menaschi, potenzial d'amplifitgier etc.) per en luvratori communal. Igl li da Lecsch (Davos Fallung) ò saro giu igl migler ainten la valetaziun. Scu menziuno gio ainten la tractanda precedentia pertutgont la deliberaziun digl credit per la construcziun nova digl luvratori communal, ò er la radunanza communal digls 29 d'avost 2022 decidia dad incumbensar la suprastanza communal dad elaborar la construcziun nova digl luvratori communal a Davos Fallung, an vischinanza directa tar la deponia existenta.

Maseiras da planisaziun - meds da planisaziun e lescha da biagier

Per saveir sierar planisatoricamaintg igls basigns dallas surfatschas utilizadas, ègl da decretar fixaziuns da plans scu er determinaziuns da construziun adequatas.

Sen las parcelas 3954 e 4205 succeda ena midada da zona dalla zona d'industrieia actuala (4'326 m²) cun anzonaziun an furma dad arrundaziuns (326 m²) an ena zona per edifezis e stabilimaints publics Lecsch (ZESP/ZöBA Lecsch, surfatscha totala 4'652 m²). Aint igl sectour digl gôt cultivo digls bietgs comunals existents (parcella 4205) dombra la anzonaziun 97 m² (volumen redutgia an cumparaziun cun l'examinaziun da variantas). Chegl pretenda ena lubientscha da runcada tenor art. 5 dalla lescha federala davart igl gôt (WaG). Perveia dalla distanza tigl gôt digls bietgs comunals existents e novs, tgi sotpassan tots la distanza prescretga minimala da 10 m tigl gôt, vignan fixadas lengias da distanza tigl gôt tenor art. 78 LPTGR/KRG. Igl cunfegn digl gôt static tenor art. 10 e 13 WaG vign adatto agl nov cunfegn digl gôt. Ultra da chegl èn da risguardar per lung digl curs digl ual la nova zona da prieve 1 (scumond da biagier) scu er la zona digl spazi d'avas congruenta, cun la consequenza, tgi las zonas da biagier ston neir redutgeidas correspondentamaintg (-1'088 m² zona d'industrieia). Tenor practica vignan assigneidas chellas surfatschas alla zona digl ulteriour territori da cumegn (betg zona da biagier). Alla finala ègl da fixar per lung digl our digl gôt la nova zona da prieve 2 (construcziun da maseiras da schurmetg è basignevla) perveia digl prieve da sbuada digl taragn.

Survista, decurs e termins

- exposiziun da cooperaziun sboz revisiun parziala	16 da matg - 17 da zarcl. 2024
- decisiun radunanza communal	24 da zarcladour 2024
- exposiziun da recurs, lubientscha regenza	stad - aton 2024
- dumonda da biagier / exposiziun da project publica	avost 2024
- scumanzamaint dallas lavours da construcziun	aton 2024
- midada scola Grava	stad 2025
- avertura luvratori communal nov	december 2025
- rumageda lis uriunds digl sarvetsch communal	premaveira 2026
- publicaziun vendita/locaziun bietgs comunals uriunds	stad 2026

Conclusiuns

Aint igl rom dalla revisiun parziala preschainta stgaffescha igl cumegn da Surses ena planisaziun d'utilisaziun actuala e correspondententa allas novas prescripziuns surordinadas ainfer igls roms da planisaziun dalla regiun alluvieida Curtegn, dalla zona d'industreia Gneida, digl «Mobilchalet-park Rona» e digl luvratori communal Lecsch. Las stipulaziuns pigleidas a mang stgaffeschan cundiziuns per igl svilup giavischia igls proxims onns aint igls singuls lis. Tenor igl cumegn èn las grondezzas dallas zonas da biagier arisguard las zonas da biagier pertutgeidas, mintgamai adequatas e cumpatiblas cun las prescripziuns surordinadas. Cun igls meds da planisaziun revedias vign igl cumegn da Surses a disponer agls lis numnos dad ena planisaziun d'utilisaziun correspondententa alla legislaziun surordinada e conforma agl taimp.

Procedura, organisaziun ed andamaint

La revisiun parziala preschainta dalla planisaziun locala (regiun alluvieida Alp Curtegn, zona d'industreia Gneida, Mobilchaletpark Rona e luvratori communal Lecsch) è neida inoltrada agl cantun per preexaminaziun, sa basond ad art. 13 dalla ordinaziun davart la planisaziun digl territori per igl cantun Grischun OPTGR/KRVO.

L'exposiziun da cooperaziun publica tar la revisiun parziala preschainta cozza digls 16 da matg anfignen igls 17 da zarcladour 2024. Eventualas propostas ed intimaziuns tgi vignan inoltradas da persungas pertutgeidas ed interessadas ainfer igl termin, ò la suprastanza communal da tractar e da communitgier siva ad ellas las conclusiuns correspondentas.

Schi la radunanza communal approvescha la revisiun parziala preschainta, vign manada tras l'exposiziun da recurs e siva succeda l'approvaziun antras la regenza.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza communal propona alla radunanza communal dad approvar la revisiun parziala planisada cun igls sectours parzials «Regiun alluvieida Alp Curtegn», «Zona d'industreia Gneida», «Mobilchaletpark Rona» e «Luvratori communal Lecsch».

Tractanda 6

Project collectiv renovaziun veia da gôt Caschligns (SIE 2024): credit da budget da CHF 656'000.-

La veia da gôt Caschligns equipescha igls gôts Gôt Sot, Foppa, Ruantschi e Sissi, tgi fon or radond ena terza digls gôts digl anteriour cumegn da Cunter. Pi anse è igl gôt tatgea cun la veia da Promastgel. Durant igls meis da stad vign la veia duvrada scu veia da viandar. Tar la veia da gôt sa tractigl dad ena equipaziun forestala. Las aclas da Promastgel, scu er las pastgiras sur Promastgel vignan equipadas sur la veia aint igl sidost via Muntschect. Igl gôt aint igl perimeter da project è definia cumplagnamaintg scu gôt da protecziun tip A. El schurmegia la veia naziunala N29 da lavegnas e crudada da crappa sur ena lunghezza da radond 2 km.

Igl mez december 2023, siva dalla deliberaziun digl budget d'investiziuns per igl onn 2024, è eida a val ena sbova spontana or dalla sponda teissa da vart dalla muntogna. Antras chella èn er neidas sutaradas las dustanzas da lenn per la stabilisaziun dalla sponda teissa tgi èn neidas construeidas igls davos onns. Igl implants èn nias donnageas per part fitg ferm. A caschung d'ena vista oculara igl favrer 2024 è la situaziun neida discutada agl li cun represchentants digl Uffezi da gôt e prievels dalla nateira AWN e sessour èn neidas elaboradas differentas maseiras per sierar igl li privlous. Perveia digl potenzial da donn dalla veia naziunala sot la veia da gôt ègl indispensabel da sierar artificialmaintg igl li tgi sglischa a val.

Fegnameiras digl project:

La fegnameira principala digl project è igl mantignamaint a lunga vista dalla abilitad da funcziun e digl adiever dall'equipaziun existenta, scu er la garanteia dalla siertad da carar; surtot antras:

- impedeir ulteriouras sbovas dalla surfatscha dalla scarpa, digl our dalla distatga ed or dalla periferia dalla sbova actuala.
- allontanar u sierar igls tocs da crudada locs digl our dalla distatga.
- tschispantar / crescher aint dalla surfatscha dalla sbova cun vegetaziun e plantas per farmar l'erosiun.

Ultra da chegl duess la sbassada tgi sa catta pi amunt neir farmada e la carablada dalla veia duess neir pussibilitada puspe cun la tgargia effectiva preveida.

Cugl project elaboro dalla InfraGeo AG an collaboraziun cugl Uffezi da gôt e prievels dalla nateira, regiun 4, duess neir contanschia tgi igl li da donn detta siva dallas reparaziuns schi paca labour scu pussebel.

Costs

Tenor preventiv stò neir chinto cun costs d'investiziun da radond CHF 660'000.- brut. Igl cumegn pò chintar cun ena contribuziun cantunala da previsiblaintg 72% digls costs imputabels, uscheia tgi igl cumegn da Surses ò anc da purtar costs d'anfignen 250'000.-.

Carascheias tenor index da prietsch da biagier digl Uffezi federal da statistica (gronda regiun Svizra orientala) anfignen la fegn dalla construcziun èn betg chintadas aint igl preventiv e pon neir fatgas valevlas.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza communal propona alla radunanza communal dad approvar la dumonda da credit da CHF 660'000.00 brut per la reparaziun dalla veia da gôt Caschligns. A madem mument vign la suprastanza communal incumbensada cun la realisaziun.

Tractanda 7

Revisiun parziala dalla lescha da carar sen veias da fons, prada, gôt ed alps cun vehichels a motor

---

La lescha regla igl carar sen veias da fons, prada, gôt ed alps aint igl territori digl cumegn da Surses. Ella è neida approvada dalla radunanza communal digls 30 d'avost 2021 cun 128 cunter 3 vouchs ed è neida messa an vigour igl 1. d'avost 2023 siva dalla signalisaziun dalla veia agl li.

A basa dallas experientschas fatgas e dalla practica applitgeida ègl basignevel da far ena revisiun parziala. Chella cumpeglia igls puncts principals suandonts (varda lescha cun tot las adattaziuns ainten l'aggiunta):

Art. 2 alinea 2 (sagonda construcziun)

Cumplettaziun tgi la suprastanza communal pò relascher disposiziuns execturicas.

Argumentaziun:

Cun chella cumplettaziun vign do alla suprastanza la pussebladad - tenor basigns - da pudeir stipular an atgna competenza tschertas practicas d'applicaziun ainten en'ordinaziun (vurdar exaimpel sot art. 3 lit. a)

Art. 3 lit. a): Prescripziuns generalas

Cumplettaziun tgi la suprastanza communal decida, an consideraziun dallas cundiziuns sen veia e las cundiziuns meteorologicas, davart igl mument da relascher u annular scumonds da carar d'anviern respectivs.

Ainten las disposiziuns executoricas tenor art. 2 alinea 2 pò la suprastanza communal defineir tge veias tgi vignan davertas an cass mutivos avant taimp ed a tge cundiziuns (termin, obligaziuns da surpiglier igls costs, cundiziuns, etc.)

Art. 4: veias da fons, prada, gôt ed alps

Anfignen ossa èn la veia da Parsonz a Radons (anfignen parcadi Radons) e la veia da Sur sen l'alp Flex (anfignen parcadi Vanastg) signeidas scu veias da cumegn, tgi èn da prancepi avertas per igl traffic cun vehichels a motor. Ossa vignan chellas veias stritgeidas or digl art. 4 e pigleidas se aint igl art. 5. Per las veias numnadas ainten chel artetgel vala en scumond da carar general cun excepziuns.

Argumentaziun:

Scu veias da cumegn èn las veias stadas da prancepi avertas per igl traffic cun vehichels a motor. Agl senn dalla lescha communal introduceida da nov ins ò tuttegn do or lubientschas da carar e dumando taxas da parcar. Enqual possessour/possessoura tgi ò la sia acla direct agl our dalla veia e parcava igl sies auto segl agen taragn, ò refuso da pustar e cumprar la lubientscha da carar. Gl'è betg sto pussebel da dar a chels en castei tenor lescha, cuncheigl tgi la veia è tenor lescha averta per igl traffic cun vehichels a motor. Antras chegl è sa dada en'inegualitad tranter possessours/possessouras dad aclas, tgi on lour parcadi direct agl our dalla Veia Nandro, e possessours/possesouras dad aclas, tgi on da passar sur taragn da cumegn resp. tgi on da passar ena veia, tgi è signalisada cun en scumond da carar. Per chel davos cass dovrigl ena lubientscha da carar.

Cun chella nova maseira sa dat ena restriczun sulettamaintg per chels possessours resp. chellas possessouras tgi on lour acla direct agl our dalla veia. Per igls travagls da gastronomia, giasts e possessours e possessouras cun aclas a Radons tgi sa cattan betg agl our dalla veia, sa meida navot an chegl tgi pertotga las lubientschas da carar, chegl vot deir i vala la practica d'anfignen ossa.

Ultra da chegl vign la tavla da scumond da carar tgi sa catta igl mument avant la punt tigl parcadi a Radons, spustada da nov per radond 80m anavos an direcziun Bargias, per pussibilitar igl access alla ustareia Muntanela.

La madema practica scu per la veia a Radons vign applitgeida per la veia da Sur sen l'alp Flex. Da nov dattigl la pussebladad da dar or lubientschas da carar per giasts digl hotel Piz Platta pigl access agl parcadi davant igl hotel.

Art. 7 alinea 1 lit. a): excepziuns cun obligaziun da lubientscha

Adattaziun alla practica d'anfignen ossa cun precisar tgi per viadis tar en bagn immobigliar betg surbiagia vign dada angal ena lubientscha digl de transferibla e cun obligaziun da paer la taxa.

Art. 7 alinea 3: excepziuns cun obligaziun da lubientscha

Introducziun dalla pussebladad, da dar lubientschas pauschalas an connex cun occurrenzas cun ples participants e participantas (per ex. nozzas, sarvetschs divins, etc.).

Art. 10, alinea 3 lit. f): taxas, controlla

Sa basond sen l'introducziun dalla pussebladad da lubientschas pauschalas per occurrenzas cun ples participants e participantas tenor igl art. 7 alinea 3, stò er neir introduceida ena categoria da taxa supplementara. Igl rom dalla taxa vign fixo scu suandont:

- occurrenzas dad anfignen 10 participants/-as: tranter CHF 60.00 e CHF 140.00
- occurrenzas dad 11 anfignen 20 participants/-as: tranter CHF 100.00 e CHF 180.00
- occurrenzas da 21 e ples participants/-as: tranter CHF 140.00 e CHF 220.00

La tariffa mintgamai valevla vign fixada dalla suprastanza communal ainten en urden da tariffas.

Art. 14: Cuntravenziuns

Precisaziun tgi per surpassamaints dallas prescripziuns digl traffic sen veia vigna applitgeida la procedura da multa disciplinara. Ulteriours surpassamaints cunter la lescha preschainta vignan tractos dalla suprastanza communal.

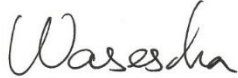
Proposta dalla suprastanza:

La suprastanza communal propona alla radunanza communal dad approvar la revisiun parziala dalla lescha da carar sen veia da fons, prada, gôt ed alps cun vehichels a motor e da metter an vigour ella per data digl conclus, cun excepziun dad art. 4 ed art. 5. Las midadas an art. 4 e 5 aintran an vigour siva la conclusiun dalla procedura tenor art. 7 al. 2 LITLTV e la montascha dalla signalisaziun correspondententa segl li. L'antrada an vigour vigna publitgeida da moda uffiziala.

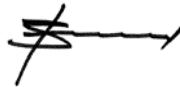

Tinizong, 12 da zarcladour 2024

Per la suprastanza communal Surses:

Daniel Wasescha
mastral

Beat Jenal
scrivant communal